

## Cuprins

|                                                                                                                                                      |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| ABREVIERI .....                                                                                                                                      | 6  |
| NOTA AUTORULUI.....                                                                                                                                  | 10 |
| <br>CAPITOLUL I. INSTITUȚII DE TEORIA GENERALĂ A DREPTULUI ȘI DE<br>DREPT CONSTITUȚIONAL CA PROPEDEUTICĂ A DREPTULUI<br>INTERNAȚIONAL PUBLIC .....   | 11 |
| Secțiunea 1. Tipologia normelor .....                                                                                                                | 11 |
| §.1. Definiții și importanța normelor.....                                                                                                           | 11 |
| Secțiunea 2. Dreptul – origine și factori de configurare .....                                                                                       | 16 |
| §.1. Definiții și rolul dreptului .....                                                                                                              | 18 |
| Secțiunea 3. Precizări privind dreptul natural și dreptul pozitiv.....                                                                               | 19 |
| Secțiunea 4. Precizări privind dreptul public și dreptul privat .....                                                                                | 19 |
| Secțiunea 5. Precizări privind dreptul obiectiv și dreptul subiectiv .....                                                                           | 20 |
| Secțiunea 6. Specificitatea raportului juridic de Drept constituțional .....                                                                         | 21 |
| §.1. Noțiunea raportului juridic de Drept constituțional.....                                                                                        | 21 |
| §.2. Specificul caracterelor raporturilor juridice de Drept constituțional .....                                                                     | 22 |
| §.3. Identitatea raportului juridic de Drept constituțional în funcție de subiectele<br>acestuia.....                                                | 24 |
| §.4. Identitatea raportului juridic de Drept constituțional în funcție de conținutul<br>acestuia și de normele juridice de Drept constituțional..... | 27 |
| 1. Conținutul raportului juridic de drept constituțional.....                                                                                        | 27 |
| 2. Specificitatea normelor juridice de drept constituțional.....                                                                                     | 28 |
| 2.1. Specificul imperativ al normelor juridice de drept constituțional .....                                                                         | 28 |
| 2.2. Specificul de tipicitate și atipicitate al normelor juridice de drept<br>constituțional .....                                                   | 28 |
| 2.3. Specificul de esențialitate al normei juridice de drept constituțional .....                                                                    | 29 |
| 2.4. Specificul imediat și intermediar al normelor juridice de drept<br>constituțional .....                                                         | 29 |
| 2.5. Specificul axiomatic al normelor juridice de drept constituțional .....                                                                         | 29 |
| §.5. Identitatea raportului juridic de drept constituțional în funcție de obiectul<br>acestuia.....                                                  | 30 |
| 1. Obiectul Dreptului constituțional .....                                                                                                           | 32 |
| Anexe .....                                                                                                                                          | 33 |
| <br>CAPITOLUL II. CONSIDERAȚII DIACRONICE ȘI INTRODUCATIVE PRIVITOARE<br>LA DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC.....                                        | 68 |
| Secțiunea 1. Scurt istoric .....                                                                                                                     | 68 |

|                                                                                                                                               |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| §.1. Dreptul internațional în perioada antichității .....                                                                                     | 68 |
| §.2. Dreptul internațional în perioada Evului Mediu .....                                                                                     | 70 |
| §.3. Dreptul internațional în perioada modernă .....                                                                                          | 71 |
| §.4. Dreptul internațional în perioada contemporană .....                                                                                     | 74 |
| Secțiunea 2. Paradigma actuală a Dreptului Internațional Public și a societății<br>internaționale .....                                       | 75 |
| Secțiunea 3. Definiție, rolul și scopul, obiectul și fundamentul Dreptului internațional<br>public .....                                      | 78 |
| Secțiunea 4. Trăsăturile, limitele și funcțiile Dreptului internațional public.....                                                           | 81 |
| Secțiunea 5. Paradigma raportului dintre dreptul internațional public și dreptul intern.....                                                  | 84 |
| §.1. Teorii doctrinare privitoare la raporturile dintre dreptul internațional și dreptul<br>intern.....                                       | 84 |
| 1. Teoriile moniste .....                                                                                                                     | 85 |
| 2. Teoria dualistă.....                                                                                                                       | 85 |
| 3. Teoria pragmatică.....                                                                                                                     | 86 |
| §.2. Soluții adoptate în Constituția României privind raporturile dintre sistemele<br>Dreptului internațional public și Dreptului intern..... | 86 |
| 1. Aplicarea Dreptului internațional public în dreptul și sistemul juridic<br>românesc.....                                                   | 86 |
| 2. Controlul de constituționalitate al Tratatelor în România sau a altor acorduri<br>internaționale .....                                     | 87 |
| §.3. Prevederi din legislația românească subsecventă privind tratatele (Legea nr.<br>590/2003 și Legea nr. 24/2000) .....                     | 91 |
| §.4. Raportul dintre dreptul european (comunitar), dreptul internațional și sistemul<br>de drept intern românesc .....                        | 91 |
| 1. Dreptul european (comunitar) și dreptul internațional.....                                                                                 | 91 |
| 2. Dreptul european (comunitar) și sistemul de drept intern românesc .....                                                                    | 92 |
| 3. Dreptul internațional și dreptul european (comunitar).....                                                                                 | 92 |
| Secțiunea 6. Paradigma raportului dintre Dreptul internațional public, Dreptul<br>internațional privat și Dreptul transnațional .....         | 93 |
| Secțiunea 7. Considerații privitoare la configurația sistemului Dreptului internațional<br>public (ordinea juridică internațională) .....     | 94 |
| §.1. Clasificarea diviziunilor Dreptului internațional public.....                                                                            | 94 |
| §.2. Diviziunile Dreptului internațional public având în vedere obiectul reglementat .....                                                    | 95 |
| §.3. Diviziuni ale Dreptului internațional public având în vedere zona geografică .....                                                       | 95 |
| Secțiunea 8. Dreptul Internațional Public din perspectiva viziunii școlilor de drept.....                                                     | 96 |
| §.1. Viziunea școlii dreptului natural.....                                                                                                   | 96 |
| §.2. Viziunea școlii pozitivistice a dreptului .....                                                                                          | 97 |
| §.3. Viziunea hibridă a dreptului natural și cel pozitiv .....                                                                                | 98 |
| §.4. Alte abordări .....                                                                                                                      | 98 |

|                                                                                                               |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Secțiunea 9 Dreptul Internațional Public din perspectiva viziunii teoriilor relațiilor<br>internaționale..... | 98  |
| §.1. Viziunea realistă .....                                                                                  | 99  |
| §.2. Viziunea liberală.....                                                                                   | 99  |
| §.3. Viziunea constructivistă .....                                                                           | 99  |
| §.4. Viziunea economică.....                                                                                  | 100 |
| Anexe .....                                                                                                   | 101 |

### CAPITOLUL III. CODIFICAREA ȘI IZVOARELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL

|                                                                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| PUBLIC .....                                                                                                 | 143 |
| Secțiunea 1. Diacronica privind codificarea Dreptului Internațional Public .....                             | 143 |
| §.1. Succinte precizări privind Convenția de la Viena din anul 1961 și alte convenții .....                  | 143 |
| Secțiunea 2. Izvoarele Dreptului internațional public .....                                                  | 147 |
| §.1. Izvoarele principale și inițiale ale Dreptului internațional public .....                               | 148 |
| 1. Cutuma internațională (Customary Law) .....                                                               | 149 |
| 2. Tratatelor internaționale (International Treaties) .....                                                  | 150 |
| §.2. Izvoarele subsidiare și subsecvente ale Dreptului Internațional Public.....                             | 151 |
| 1. Principiile în Sistemul Dreptului internațional public .....                                              | 151 |
| 1.1. Considerații introductive privind principiile Dreptului internațional<br>public.....                    | 151 |
| 1.2. Principiile Generale de drept.....                                                                      | 151 |
| 1.3. Principiile fundamentale ale Dreptului internațional public.....                                        | 152 |
| 1.3.1. Considerații generale și caracterele principiilor fundamentale .....                                  | 152 |
| 1.3.2. Principiile fundamentale prevăzute de Declarația din 1970.....                                        | 153 |
| 1.3.3. Principiile fundamentale din cuprinsul Actului Final de la Helsinki .....                             | 159 |
| 2. Mijloace auxiliare de determinare a normelor de Drept internațional public .....                          | 161 |
| 2.1. Jurisprudența (jurisprudence).....                                                                      | 161 |
| 2.2. Doctrină (Writings of authors) .....                                                                    | 161 |
| 3. Normele de Jus cogens.....                                                                                | 161 |
| 4. Echitatea.....                                                                                            | 163 |
| 5. Alte tipuri de izvoare subsidiare .....                                                                   | 164 |
| 5.1. Actele unilaterale ale statelor .....                                                                   | 164 |
| 5.2. Actele unilaterale ale organizațiilor internaționale .....                                              | 168 |
| 5.3. Analogia .....                                                                                          | 169 |
| 6. Normele Dreptului intern (Municipal Law) .....                                                            | 170 |
| Secțiunea 3. Izvoarele Dreptului Internațional Public din perspectiva Organizațiilor<br>Internaționale ..... | 170 |
| Anexe .....                                                                                                  | 173 |

### CAPITOLUL IV. SUBIECTELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PUBLIC .....

|                                          |     |
|------------------------------------------|-----|
| Secțiunea 1. Considerații generale ..... | 194 |
|------------------------------------------|-----|

|                                                                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Secțiunea 2. Statul ca subiect principal al Dreptului internațional public .....                                                                        | 195 |
| §.1. Definiție și elemente. Tipuri de state.....                                                                                                        | 195 |
| §.2. Recunoașterea statelor, a guvernelor și recunoașterea mișcărilor de eliberare<br>națională și insurgenților, în dreptul internațional public ..... | 200 |
| 1. Recunoașterea statelor .....                                                                                                                         | 200 |
| 2. Recunoașterea guvernelor .....                                                                                                                       | 201 |
| 3. Recunoașterea popoarelor și a mișcărilor de eliberare națională.....                                                                                 | 202 |
| §.3. Succesiunea statelor .....                                                                                                                         | 204 |
| 1. Succesiunea la tratate .....                                                                                                                         | 206 |
| 2. Succesiunea la bunuri, arhive și datorii .....                                                                                                       | 207 |
| 2.1. Succesiunea la bunuri.....                                                                                                                         | 207 |
| 2.2. Succesiunea la arhivele statului.....                                                                                                              | 208 |
| 2.3. Succesiunea la datorii .....                                                                                                                       | 208 |
| §.4. Neutralitatea statelor .....                                                                                                                       | 209 |
| 1. Condiții și tipuri de neutralitate recunoscute juridic .....                                                                                         | 209 |
| Secțiunea 3. Organizațiile internaționale interguvernamentale ca subiecte ale dreptului<br>internațional public .....                                   | 210 |
| §.1. Aspecte introductive .....                                                                                                                         | 210 |
| §.2. Elemente constitutive și membrii organizațiilor internaționale.....                                                                                | 211 |
| §.3. Tipuri de organizații internaționale .....                                                                                                         | 215 |
| 1. Organizații cu caracter universal (ONU) .....                                                                                                        | 216 |
| 2. Organizații regionale.....                                                                                                                           | 224 |
| 3. Organizații sub-regionale .....                                                                                                                      | 224 |
| Secțiunea 4. Organizațiile internaționale nonguvernamentale.....                                                                                        | 224 |
| Secțiunea 5. Statutul persoanei juridice și fizice în Dreptul internațional public .....                                                                | 226 |
| §.2. Persoana fizică (individul) .....                                                                                                                  | 227 |
| Anexe .....                                                                                                                                             | 230 |

## CAPITOLUL V. STATUTUL PERSOANEI ȘI AL POPULAȚIEI ÎN DREPTUL

|                                                                                         |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| INTERNAȚIONAL PUBLIC .....                                                              | 257 |
| Secțiunea 1. Instituția populației și a cetățeniei în Dreptul internațional public..... | 257 |
| Secțiunea 2. Regimul juridic al străinilor.....                                         | 261 |
| Secțiunea 3. Refugiații și persoanele strămutate .....                                  | 262 |
| Secțiunea 4. Dreptul de azil. Expulzarea și Extradarea .....                            | 262 |
| Secțiunea 5. Protecția diplomatică.....                                                 | 264 |
| Anexe .....                                                                             | 266 |

## CAPITOLUL VI. STATUTUL TERITORIULUI ȘI PROTECȚIA MEDIULUI ÎN

|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC .....                                       | 283 |
| Secțiunea 1. Considerații generale privitoare la teritoriul de stat..... | 283 |
| Secțiunea 2. Teritoriul de stat în Dreptul internațional public.....     | 283 |

|                                                                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Secțiunea 3. Frontierele de stat și regimul de frontieră.....                                                                    | 285 |
| Secțiunea 4. Problematika modificărilor teritoriale.....                                                                         | 287 |
| §.1. Modalități de dobândire teritorială.....                                                                                    | 287 |
| §.2. Modificarea legală a teritoriului în Dreptul internațional contemporan .....                                                | 289 |
| Secțiunea 5. Regimul juridic al spațiilor internaționale.....                                                                    | 290 |
| §.1. Fluviile internaționale.....                                                                                                | 290 |
| §.2. Dreptul mării .....                                                                                                         | 293 |
| 1. Precizări diacronice.....                                                                                                     | 293 |
| 2. Statutul juridic al spațiilor și zonelor maritime.....                                                                        | 295 |
| §.3. Canalele și strâmtorile maritime internaționale .....                                                                       | 300 |
| §.4. Zonele polare .....                                                                                                         | 303 |
| 1. Statutul juridic al Arcticii .....                                                                                            | 303 |
| 2. Statutul juridic al Antarcticii.....                                                                                          | 303 |
| 1. Repere diacronice privind statutul juridic al spațiului aerian .....                                                          | 304 |
| 2. Repere diacronice privind statutul juridic al spațiului cosmic și principii de<br>utilizare a acestuia.....                   | 305 |
| Secțiunea 6. Aspecte generale privind protecția internațională a mediului.....                                                   | 307 |
| §.1. Scurte precizări privind problematica mediului .....                                                                        | 307 |
| §.2. Documente juridice și programatice importante privitoare la protecția mediului<br>înconjurător la nivel internațional ..... | 309 |
| §.3. Activitatea Comisiei de Drept Internațional privind protecția mediului.....                                                 | 310 |
| Anexe.....                                                                                                                       | 312 |
| <br>CAPITOLUL VII. INSTITUȚIA FUNDAMENTALĂ A TRATATULUI ÎN DREPTUL<br>INTERNAȚIONAL PUBLIC .....                                 | 322 |
| Secțiunea 1. Sediul materiei.....                                                                                                | 322 |
| Secțiunea 2. Definiție, clasificare și specii ale tratatelor.....                                                                | 323 |
| Secțiunea 3. Încheierea tratatelor.....                                                                                          | 325 |
| §.1. Forma și structura tratatelor. Elementele tratatelor .....                                                                  | 325 |
| §.2. Tratatativele și adoptarea tratatelor .....                                                                                 | 326 |
| §.3. Autentificarea tratatelor .....                                                                                             | 327 |
| §.4. Modalități de exprimare a consimțământului statului de a se lega printr-un<br>tratat .....                                  | 328 |
| 1. Semnarea.....                                                                                                                 | 328 |
| 2. Ratificarea .....                                                                                                             | 328 |
| 3. Acceptarea, aprobarea și aderarea .....                                                                                       | 328 |
| 4. Schimbul instrumentelor constituind tratatul.....                                                                             | 328 |
| 5. Depunerea instrumentelor .....                                                                                                | 329 |
| 6. Notificarea .....                                                                                                             | 329 |
| §.5. Intrarea în vigoare și aplicarea provizorie a tratatelor .....                                                              | 329 |
| §.6. Înregistrarea tratatelor.....                                                                                               | 329 |

|                                                                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Secțiunea 4. Rezervele tratatelor .....                                                                      | 330 |
| §.1. Scurte precizări și definiție.....                                                                      | 330 |
| §.2. Condiții privitoare la formularea rezervelor .....                                                      | 330 |
| §.3. Condiții privitoare la acceptarea rezervelor și obiecțiunile la rezervă .....                           | 331 |
| §.4. Efectele rezervelor și ale obiecțiunilor la rezerve .....                                               | 331 |
| §.5. Retragera rezervelor și obiecțiunilor la rezerve .....                                                  | 332 |
| §.6. Reguli de procedură referitoare la rezervă.....                                                         | 332 |
| Secțiunea 5. Respectarea și aplicarea tratatelor. Interpretarea tratatelor .....                             | 333 |
| §.1. Respectarea și aplicarea tratatelor .....                                                               | 333 |
| §.2. Interpretarea tratatelor .....                                                                          | 335 |
| 1. Modalități de interpretare .....                                                                          | 335 |
| 2. Reguli și mijloace convenționale de interpretare complementare și alte reguli<br>extra-convenționale..... | 336 |
| 3. Interpretarea tratatelor autentificate în două sau mai multe limbi .....                                  | 336 |
| Secțiunea 6. Efectele tratatelor față de terți .....                                                         | 337 |
| Secțiunea 7. Amendarea și modificarea tratatelor .....                                                       | 338 |
| Secțiunea 8. Încetarea și suspendarea tratatelor .....                                                       | 339 |
| §.1. Cauzele de încetare și suspendare a tratatelor.....                                                     | 339 |
| §.2. Cauzele de nulitate a tratatelor .....                                                                  | 342 |
| Anexe .....                                                                                                  | 345 |

|                                                                                                                               |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| CAPITOLUL VIII. MIJLOACELE PAȘNICE DE SOLUȚIONARE A<br>DIFERENDELOR INTERNAȚIONALE.....                                       | 390 |
| Secțiunea 1. Noțiuni introductive.....                                                                                        | 390 |
| Secțiunea 2. Mijloace pașnice de natură diplomatică.....                                                                      | 391 |
| §.1. Negocierea ca procedură diplomatică de soluționare pașnică a diferendelor .....                                          | 391 |
| §.2. Medierea .....                                                                                                           | 393 |
| §.3. Bunele oficii .....                                                                                                      | 394 |
| §.4. Ancheta internațională.....                                                                                              | 395 |
| §.5. Concilierea .....                                                                                                        | 396 |
| Secțiunea 3. Mijloace jurisdicționale de soluționare a diferendelor .....                                                     | 397 |
| §.1. Arbitrajul internațional .....                                                                                           | 397 |
| §.2. Curtea Internațională de Justiție (CIJ) .....                                                                            | 399 |
| Secțiunea 4. Mijloace pașnice de soluționare a diferendelor prin constrângere .....                                           | 402 |
| §.1. Embargoul.....                                                                                                           | 402 |
| §.2. Boicotul.....                                                                                                            | 402 |
| §.3. Blocada maritimă pașnică .....                                                                                           | 403 |
| §.4. Ruperea relațiilor diplomatice.....                                                                                      | 403 |
| §.5. Refuzul privind participarea la conferințe internaționale și excluderea din<br>cadrul organizațiilor internaționale..... | 403 |

|                                                                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Secțiunea 5. Rolul organizațiilor internaționale în soluționarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale ..... | 404 |
| §.1. Tipologia și geneza diferendelor în cadrul organizațiilor internaționale .....                                  | 404 |
| §.2. Soluționarea diferendelor internaționale din perspectiva ONU.....                                               | 405 |
| 1. Rolul Adunării Generale a ONU .....                                                                               | 405 |
| 2. Rolul Consiliului de Securitate .....                                                                             | 406 |
| 3. Rolul Secretarului General.....                                                                                   | 408 |
| 4. Rolul organizațiilor regionale.....                                                                               | 408 |
| §.3. Soluționarea diferendelor internaționale din perspectiva OSCE.....                                              | 409 |
| 1. Aspecte introductive.....                                                                                         | 409 |
| 2. Sistemele de reglementare pașnică a diferendelor în cadrul OSCE .....                                             | 410 |
| 2.1. Procedura de la La Valletta .....                                                                               | 410 |
| 2.2. Convenția privind concilierea și arbitrajul în cadrul OSCE.....                                                 | 411 |
| 2.3. Dispozițiile privind o Comisie de conciliere .....                                                              | 412 |
| 2.4. Dispozițiile privind concilierea dirijată.....                                                                  | 412 |
| Anexe .....                                                                                                          | 413 |
| <br>CAPITOLUL IX. RĂSPUNDEREA ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC.....                                                   | 436 |
| Secțiunea 1. Răspunderea internațională a statelor .....                                                             | 436 |
| §.1. Considerații diacronice și introductive .....                                                                   | 436 |
| §.2. Fundamentul răspunderii internaționale a statelor .....                                                         | 437 |
| 1. Existența faptului internațional ilicit – condiții.....                                                           | 437 |
| 2. Imputabilitatea faptului internațional ilicit.....                                                                | 438 |
| 3. Nerespectarea obligațiilor internaționale .....                                                                   | 439 |
| 4. Situații privitoare la invocarea răspunderii statelor .....                                                       | 440 |
| §.3. Cauze de exonerare a răspunderii internaționale a statelor .....                                                | 441 |
| §.4. Obligația privind repararea prejudiciului cauzat de către state .....                                           | 443 |
| §.5. Contramăsurile în cazul statelor .....                                                                          | 444 |
| 1. Obiectul și limitele în care pot interveni contramăsurile.....                                                    | 444 |
| 2. Interzicerea afectării unor obligații prin contramăsuri .....                                                     | 444 |
| 3. Condițiile privind aplicarea contramăsurilor .....                                                                | 444 |
| 4. Proportionalitatea și încetarea contramăsurilor.....                                                              | 445 |
| 5. Luarea măsurilor de către un alt stat decât cel vătămat.....                                                      | 445 |
| Secțiunea 2. Răspunderea internațională a organizațiilor internaționale .....                                        | 445 |
| §.1. Considerații diacronice și introductive .....                                                                   | 445 |
| §.2. Fundamentul răspunderii internaționale a organizațiilor internaționale .....                                    | 446 |
| 1. Existența faptului internațional ilicit din perspectiva organizațiilor internaționale – condiții .....            | 446 |
| 3. Nerespectarea obligațiilor internaționale de către organizațiile internaționale.....                              | 448 |
| 4. Situații privitoare la invocarea răspunderii organizațiilor internaționale .....                                  | 449 |
| §.3. Cauze de exonerare a răspunderii internaționale a organizațiilor internaționale.....                            | 451 |

|                                                                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| §.4. Obligația privind repararea prejudiciului cauzat de către organizațiile internaționale.....                           | 451 |
| §.5. Contramăsurile în cazul organizațiilor internaționale.....                                                            | 452 |
| 1. Obiectul și limitele în care pot interveni contramăsurile în cazul organizațiilor internaționale .....                  | 452 |
| 2. Condițiile utilizării contramăsurilor de către membrii unei organizații internaționale .....                            | 453 |
| 3. Interzicerea afectării unor obligații prin contramăsuri în cazul organizațiilor internaționale .....                    | 453 |
| 4. Condițiile privind aplicarea contramăsurilor în cazul organizațiilor internaționale .....                               | 453 |
| 5. Proporționalitatea și încetarea contramăsurilor în cazul organizațiilor internaționale .....                            | 454 |
| §.6. Condițiile răspunderii unui stat generate de relația cu o organizație internațională.....                             | 454 |
| Secțiunea 3. Răspunderea internațională a persoanei fizice prin intermediul mijloacelor Dreptului internațional penal..... | 456 |
| §.1. Noțiuni introductive și definiție.....                                                                                | 456 |
| §.2. Izvoarele și Principiile Dreptului internațional penal.....                                                           | 457 |
| §.3. Infracțiunile internaționale.....                                                                                     | 458 |
| §.3. Infracțiuni internaționale adoptate prin alte Convenții .....                                                         | 463 |
| §.4. Curtea Penală Internațională permanentă și Tribunalele penale internaționale .....                                    | 464 |
| Anexe .....                                                                                                                | 468 |
| <br>CAPITOLUL X. SANCTIUNILE ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL PUBLIC .....                                                         | 500 |
| Secțiunea 1. Definiție și tipuri de sancțiuni.....                                                                         | 500 |
| Secțiunea 2. Dimensiunea sancțiunilor internaționale din perspectiva Consiliului de Securitate al ONU .....                | 501 |
| Secțiunea 3. Dimensiunea sancțiunilor internaționale din perspectiva Uniunii Europene .....                                | 503 |
| §.1. Sancțiunile mijloc.....                                                                                               | 503 |
| §.2. Sancțiunile scop (sancțiuni autonome).....                                                                            | 504 |
| Anexe .....                                                                                                                | 506 |
| <br>CAPITOLUL XI. PROTECȚIA JURIDICĂ INTERNAȚIONALĂ A PERSOANELOR ȘI A POPULAȚIEI PE TIMP DE PACE.....                     | 531 |
| Secțiunea 1. Protecția internațională a drepturilor omului.....                                                            | 531 |
| §.1. Considerații diacronice și introductive privind drepturile omului și ale cetățeanului .....                           | 531 |
| 1. Distincții terminologice .....                                                                                          | 531 |
| 2. Delimitări constituționale .....                                                                                        | 535 |

|                                                                                                                                                     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3. Trăsăturile și clasificarea drepturilor omului.....                                                                                              | 538 |
| §.2. Mijloacele de promovare și protecție a drepturilor omului .....                                                                                | 540 |
| 1. Considerații generale.....                                                                                                                       | 540 |
| 2. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului: .....                                                                                | 541 |
| 2.1. La nivel internațional.....                                                                                                                    | 541 |
| 3. Declarația universală a drepturilor omului.....                                                                                                  | 541 |
| 4. Instrumente convenționale elaborate sub egida O.N.U. ....                                                                                        | 542 |
| 4.1. Pactele drepturilor omului.....                                                                                                                | 542 |
| 4.2. Alte instrumente (convenții) referitoare la protecția internațională a<br>drepturilor omului .....                                             | 543 |
| 4.3. Dreptul internațional umanitar (ius in bello) .....                                                                                            | 545 |
| 4.4. La nivel regional .....                                                                                                                        | 545 |
| 5. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului la nivel european .....                                                               | 546 |
| 5.1. Instrumente convenționale adoptate în cadrul Consiliului Europei .....                                                                         | 546 |
| 5.2. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului în cadrul<br>Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (O.S.C.E.) ..... | 549 |
| 5.3. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului în cadrul<br>Uniunii Europene.....                                                  | 550 |
| 5.4. Instrumente de promovare și protecție adoptate de Comunitatea Statelor<br>Independente (C.S.I.).....                                           | 551 |
| 6. Instrumente americane convenționale de promovare și protecție a drepturilor<br>omului .....                                                      | 552 |
| 7. Instrumente de promovare și protecție a drepturilor omului în Carta Arabă a<br>Drepturilor Omului.....                                           | 552 |
| 8. Organizații și organisme de promovare și protecție a drepturilor omului la<br>nivel internațional.....                                           | 553 |
| 8.1. Organizația Națiunilor Unite .....                                                                                                             | 553 |
| 8.2. Consiliul Europei .....                                                                                                                        | 556 |
| 8.3. OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa.....                                                                               | 557 |
| 8.4. Organizații și organisme inter-americane .....                                                                                                 | 557 |
| 8.5. Organizații și organisme africane .....                                                                                                        | 558 |
| §.3. „Principiul” preeminenței protejării populației.....                                                                                           | 558 |
| Secțiunea 2. Protecția internațională a persoanelor aparținând minorităților naționale.....                                                         | 563 |
| §.1. Noțiuni introductive și definiție.....                                                                                                         | 563 |
| §.2. Protecția minorităților în viziunea Sistemului ONU – drepturi și obligații<br>conform art. 27 al PIDCP .....                                   | 565 |
| §.3. Protecția minorităților naționale în viziunea Consiliului Europei.....                                                                         | 567 |
| §.4. Protecția minorităților naționale în viziunea bilaterală .....                                                                                 | 570 |
| §.5. Tipuri de minorități .....                                                                                                                     | 572 |
| Anexe.....                                                                                                                                          | 573 |

|                                                                                                                                                     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| CAPITOLUL XII. PROTECȚIA JURIDICĂ INTERNAȚIONALĂ A PERSOANELOR<br>ȘI A POPULAȚIEI ÎN TIMPUL CONFLICTULUI ARMAT .....                                | 599 |
| Secțiunea 1. Protecția juridică internațională a persoanelor și a populației prin<br>intermediul mijloacelor Dreptului internațional umanitar ..... | 599 |
| §.1. Aspecte diacronice privind Dreptul internațional umanitar .....                                                                                | 599 |
| §.2. Definiția și sediul materiei .....                                                                                                             | 602 |
| 1. Definiție .....                                                                                                                                  | 602 |
| 2. Convenții generale și complementare care constituie Dreptul de la Haga.....                                                                      | 603 |
| 2.1. Convenții generale adoptate la Haga.....                                                                                                       | 603 |
| 2.2. Convențiile complementare sau specializate.....                                                                                                | 604 |
| 2.3. Convențiile generale, Protocoalele și alte Convenții care constituie Dreptul<br>de la Geneva .....                                             | 605 |
| §.3. Principiile Dreptului internațional umanitar.....                                                                                              | 606 |
| §.4. Aria de aplicare a Dreptului internațional umanitar.....                                                                                       | 610 |
| Anexe .....                                                                                                                                         | 612 |
| <br>CAPITOLUL XIII. INSTITUȚII ȘI NOȚIUNI FUNDAMENTALE DE DREPT<br>DIPLOMATIC ȘI CONSULAR .....                                                     | 616 |
| <i>I. DREPT DIPLOMATIC</i> .....                                                                                                                    | 616 |
| Secțiunea 1. Considerații diacronice și generale privitoare la Dreptul diplomatic.....                                                              | 616 |
| §.1. Definiția și specificul dreptului diplomatic raportat la Dreptul internațional<br>public.....                                                  | 616 |
| §.2. Codificarea și Izvoarele dreptului diplomatic .....                                                                                            | 623 |
| 1. Prezentare generală a Convenției de la Viena cu privire la relațiile diplomatice<br>(18 aprilie 1961) .....                                      | 623 |
| 2. Izvoarele Dreptului diplomatic tradițional .....                                                                                                 | 627 |
| Secțiunea 2. Activitatea diplomatică prin anumite instituții fundamentale ale statului .....                                                        | 629 |
| §.1. Activitatea diplomatică a Parlamentului.....                                                                                                   | 629 |
| §.2. Activitatea diplomatică a Șefului de Stat.....                                                                                                 | 630 |
| §.3. Activitatea diplomatică a Guvernului .....                                                                                                     | 630 |
| §.4. Activitatea diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe .....                                                                                | 632 |
| Secțiunea 3. Activitatea diplomatică prin misiunile diplomatice.....                                                                                | 633 |
| §.1. Misiunile diplomatice cu caracter permanent .....                                                                                              | 633 |
| 1. Rolul și importanța misiunilor diplomatice.....                                                                                                  | 633 |
| 2. Configurația structurală a misiunii diplomatice .....                                                                                            | 634 |
| 3. Membrii misiunii diplomatice.....                                                                                                                | 635 |
| 4. Funcțiile misiunii diplomatice.....                                                                                                              | 635 |
| §.2. Misiunile diplomatice cu caracter temporar .....                                                                                               | 636 |
| 1. Misiuni cu caracter special .....                                                                                                                | 636 |
| 2. Delegații la conferințe sau organizații internaționale.....                                                                                      | 637 |
| 3. Birouri temporare și trimiși itineranți .....                                                                                                    | 637 |

|                                                                                                                                                    |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| §.3. Misiunile statelor pe lângă organizațiile internaționale cu vocație universală .....                                                          | 637 |
| Secțiunea 4. Imunitățile și privilegiile diplomatice .....                                                                                         | 638 |
| §.1. Inviolabilitatea misiunii diplomatice.....                                                                                                    | 639 |
| 1. Inviolabilitatea locațiilor misiunilor diplomatice.....                                                                                         | 639 |
| 2. Inviolabilitatea arhivelor, documentelor și corespondenței diplomatice .....                                                                    | 640 |
| 3. Imunitățile și privilegiile personalului diplomatic .....                                                                                       | 640 |
| 3.1. Imunitățile Personale.....                                                                                                                    | 641 |
| 3.2. Privilegii Diplomatice.....                                                                                                                   | 642 |
| 3.3. Facilități Diplomatice .....                                                                                                                  | 642 |
| 3.4. Condiții de Temporalitate a Privilegiilor și Imunităților diplomatice.....                                                                    | 643 |
| II. DREPT CONSULAR .....                                                                                                                           | 643 |
| Secțiunea 1. Considerații diacronice și generale privitoare la Dreptul consular.....                                                               | 643 |
| §.1. Specificul și definiția dreptului consular raportat la Dreptul internațional public.....                                                      | 643 |
| §.2. Izvoarele și Codificarea Dreptului consular .....                                                                                             | 644 |
| 1. Prezentare generală a Convenției de la Viena cu privire la Dreptul consular,<br>din anul 1963.....                                              | 644 |
| Secțiunea 2. Activitatea diplomatica prin oficiile consulare .....                                                                                 | 645 |
| §.1. Oficiul consular .....                                                                                                                        | 645 |
| 1. Rolul și importanța oficiului consular .....                                                                                                    | 645 |
| 2. Tipuri de oficii consulare.....                                                                                                                 | 646 |
| 3. Clasele șefilor oficiului consular .....                                                                                                        | 647 |
| 4. Membrii oficiului consular.....                                                                                                                 | 648 |
| 5. Funcțiile consulare.....                                                                                                                        | 648 |
| Secțiunea 3. Privilegiile și imunitățile consulare.....                                                                                            | 650 |
| §.1. Înlesniri, privilegii și imunități stabilite pentru oficiul consular .....                                                                    | 650 |
| §.2. Facilități, privilegii și imunități stabilite pentru membrii oficiului consular .....                                                         | 650 |
| §.3. Condiții de temporalitate a imunităților și privilegiilor consulare.....                                                                      | 651 |
| §.4. Facilitățile, privilegiile și/sau imunitățile suplimentare în cazul cetățenilor sau<br>rezidenților permanenți ai statului de reședință ..... | 653 |
| Anexe .....                                                                                                                                        | 654 |
| <br>CAPITOLUL XIV. FUNDAMENTE CONCEPTUALE PRIVITOARE<br>LA DIPLOMAȚIE .....                                                                        | 686 |
| Secțiunea 1. Noțiuni, definiție, clasificare și forme ale diplomației .....                                                                        | 686 |
| §.1. Noțiune .....                                                                                                                                 | 686 |
| §.2. Definiție .....                                                                                                                               | 687 |
| Secțiunea 2. Succinte considerații privitoare la rolul Diplomației în Portretul Noii Ere .....                                                     | 698 |
| Anexe .....                                                                                                                                        | 701 |
| <br>BIBLIOGRAFIE .....                                                                                                                             | 705 |

## Capitolul I

### Instituții de teoria generală a dreptului și de drept constituțional ca propedeutică a dreptului internațional public

Considerăm atât util, cât și imperios necesar, ca prezentul demers științific să debuteze cu explicarea unor instituții fundamentale de teoria generală a dreptului și de drept constituțional, folositoare înțelegerii unor concepte ale dreptului internațional public.

Exprimăm, *ab initio*, lipsa pretenției de exhaustivitate în ceea ce privește tratarea propedeuticii dreptului internațional public, însă, nu acesta este dezideratul nostru în prezenta lucrare. Astfel, prezentăm în acest capitol, câteva instituții și noțiuni fundamentale ale disciplinelor teoria generală a dreptului și drept constituțional, care fără doar și poate, au aptitudinea de a constitui structura de bază a arhitecturii juridice pe care s-ar putea consolida propedeutica dreptului internațional public.

#### Secțiunea 1

#### *Tipologia normelor*

##### §.1. Definiții și importanța normelor

Ce sunt normele în general? Ce sunt normele sociale? Ce sunt normele de morală? Ce sunt normele juridice? Ce sunt normele religioase? Sunt întrebări de avangardă ale predictibilului demers științific care ne va clarifica definirea dreptului internațional public și poziția sa în Sistemul general de drept. Totodată, aceste întrebări, ne vor configura elemente privind evoluția Societății Internaționale din perspectiva dezvoltării informaționale, ca societate a viitorului bazată pe cunoaștere și pe transformarea acesteia într-un bun național și/sau al întregii omeniri, după caz.

##### *Normele*

Pentru a înțelege tipologia normelor, trebuie mai întâi să decriptăm ce este și cum poate fi definită norma în accepțiunea ei generală. În Dicționarul Explicativ al limbii române, norma reprezintă o *regulă, dispoziție etc. obligatorie, fixată prin lege sau prin uz; ordine recunoscută ca obligatorie sau recomandabilă*<sup>1</sup>. Având în vedere cele de mai sus putem face câteva precizări terminologice în legătură cu alte denumiri și/sau sinonime date normei, cum ar fi: regulă, comandament, dispoziție, ordin, principiu.

Deosebit de interesant de stipulat este faptul că, indiferent de denumirea folosită, norma are un caracter obligatoriu, caracter surprins și fixat ori printr-o lege, ori prin uzitarea în mod repetat pe o perioadă însemnată de timp a acesteia (*cutuma*). Totodată, se desprinde ideea că

---

<sup>1</sup> Dicționarul explicativ al limbii române, 2009.

normele sunt capabile și au capacitatea și aptitudinea să creeze o anumită ordine. Această ordine trebuie să fie recunoscută ca obligatorie sau să fie cel puțin recomandabilă. În funcție de tipologia normei, vom putea desluși geneza forței obligatorii și chiar tipul de ordine creată de acestea. Cert este faptul că normele cer și impun în același timp o anumită conduită care își găsește reverberațiile în cadrul unei societăți date, într-un anumit mod sau altul.

### *Normele sociale*

În ceea ce privește normele sociale, putem aprecia că acestea sunt într-o continuă metamorfoză și că sunt determinate și configurate de pretențiile unei majorități sociale, la un anumit moment dat, în varii domenii de activitate. Astfel ele pot fi regăsite în domenii precum: economic, juridic, religios, politic, militar etc. Fără a avea pretenția de a fi exhaustivi vom defini **normele sociale ca fiind acele reguli și principii generate, adoptate și implementate, la un anumit moment dat, de majoritatea unei societăți date, în sensul de a fi însușite în comportamentul individual sau de grup, cu scopul obținerii păcii sociale și a bunăstării societății respective.**

Putem afirma, fără teama de a greși, că normele sociale sunt emanația intrinsecă a unei societăți de referință care include totalitatea valorilor contopite într-o conștiință comună, ce are la bază experiența trecutului istoric și idealurile actuale și cele de perspectivă. Totodată, normele sociale contemporane și ale viitorului sunt și vor fi, indubitabil, și rezultatul interacțiunilor sistemice și de viziune atât la nivel național, cât și la nivel regional și internațional.

De aceea, afirmăm și credem cu tărie, fără a cădea în ispita criticii zonei politicului și chiar a politicianismului, că multe dintre accidentele de tip social își au geneza în importul de norme sociale de la alte societăți. Aceste norme nu se regăsesc nici ca natură și nici ca deziderat valoric în esența și/sau zonele abisale ale societății importatoare, fiind adoptate și implementate fără o pregătire prealabilă a acesteia din urmă.

Normele sociale, creația anumitor societăți, sunt din ce în ce mai expuse și în același timp afectate, din perspectiva efectelor generate, de impreviziunea datorată fenomenului Globalizării și procesului de tranziție către *Noua Economie*. Astfel, este imperios necesar, în cazul importului de norme sociale, pregătirea societății de adopție în sensul adaptării și naturalizării acestora și totodată de identificarea celor mai eficiente căi de compatibilizare sistemică.

### *Normele morale – morala*

Deși se poate vorbi de clasificări și nuanțe diverse, ne vom concentra pe interesul demersului științific actual ce are la bază morala laică și cea religioasă. Despre cea religioasă vom discuta în contextul analizei normelor religioase. Din perspectiva laică, supunem atenției două definiții, și anume, cea a profesorului român de drept constituțional, Ioan Muraru, conform căreia „*Morala este în general definită ca o formă a conștiinței sociale, care reflectă și fixează, în principii și reguli, cerințele de comportare privind raporturile dintre indivizi, și dintre individ și colectivitate. Uneori este considerată ca o știință care ne învață regulile pe care trebuie să le urmăm pentru a face bine și a evita răul. Într-un cuvânt, morala implică norme și exigențe valorice*”<sup>2</sup>. Conform celor de mai sus, este lesne de observat că în ceea ce privește morala, aceasta are la bază principii

---

<sup>2</sup> I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *Drept Constituțional și Instituții Politice*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 7.

și reguli care guvernează raporturile dintre indivizi și dintre individ și colectivitate. Se afirmă că morala ar fi chiar o adevărată știință care ne învață regulile de conformitate pentru a face bine și a evita răul, concluzionându-se că, de esență, morala implică norme și exigențe valorice.

Cea de-a doua definiție, conform Dicționarului Explicativ al limbii române (2009), *morala este ansamblul convingerilor, atitudinilor, deprinderilor reflectate și fixate în principii, norme, reguli, determinate istoric și social, care reglementează comportarea și raporturile indivizilor între ei, precum și dintre aceștia și colectivitate și a căror respectare se întemeiază pe conștiință și pe opinia publică*,<sup>3</sup> și într-o altă accepțiune *morala este o disciplină științifică care se ocupă cu normele de comportare a oamenilor în societate*.<sup>4</sup>

Se poate observa că în configurația celor două definiții există elemente comune, de esență, care formează nucleul conceptului de morală. Cu toate acestea, în dimensiunea definitorie a moralei, din perspectiva evolutivă, nu poate să lipsească elementul de noutate, fiind create în acest fel premisele unui model conceptual cu o geometrie variabilă.

Metamorfozele care afectează profilul comportamental al individului și produc efecte directe în paradigma societății din perspectiva moralității, determină în mod substanțial chintesența normelor de morală. În fapt, morala, din punct de vedere al exigențelor valorice, este afectată de factorii de influență ai societății, societate privită ca un adevărat incubator cu atribuții în identificarea, adoptarea și elevarea la nivel de exigență a noilor valori.

Cât de exigente sau nu trebuie să fie societățile în ceea ce privește viziunea asupra adoptării unor noi valori morale, și în ce măsură ele pot accepta schimbări radicale în acest sens, este discutabil. Cert este că în zilele noastre se forțează transformarea și adoptarea ca norme juridice a unor așa zise norme de morală care nu și-au efectuat stagiul de aprobare, însușire și exercițiu, în cadrul unei societăți date.

În faza incoativă, încercarea de transformare forțată generează opinii și fenomene cu aspecte evolutiv divergente în cadrul societăților. Totodată, se creează în mod voit riscul aparenței de cădere în desuetudine și chiar în derizoriu, a unor norme stabile de morală cu rezultate verificate în timp și efecte benefice pentru o societate dată (acelea care se dorește a fi înlocuite sau lângă care să se alipească așa zisele norme morale sau noile aspecte). Paradoxal este că, ulterior, din varii motive transformarea să se producă, cel puțin la nivel formal. Așa zisele norme morale în cauză sau noile aspecte, care au făcut anticameră timp îndelungat în vederea găsirii momentului propice pentru adoptarea și transformarea lor în norme juridice cu forță obligatorie, se prezintă societății date ca o nouă emanație a acesteia, care „trebuia să răspundă noilor provocări globale”, în vederea menținerii trendului actual integrativ și al sănătății sociale. În fapt, uneori, acest demers poate fi considerat un adevărat cal troian și să primească o solidă opoziție din partea unor segmente ale societății, chiar dacă inițiatorii sunt de bună credință.

Din această cauză, pentru aceste societăți, riscul apariției unei stări de neconformizare, în primă fază, iar ulterior chiar de nerespectare a legii, cu consecințe asumate care pot să degenereze în proteste și chiar mai grav, în mișcări sociale de masă, este unul este unul demn de luat în considerație și din perspectiva societății internaționale.

---

<sup>3</sup> Dicționarul explicativ al limbii române, 2009.

<sup>4</sup> Ibidem.

Suntem de părere că ceea ce ar trebui să caracterizeze acest proces de transformare, este toleranța societății, iar toleranța trebuie să fie precedată și permanent secondată de *educație*. Numai în acest mod, morala nu va fi doar un subiect de discuție, de bonton, ci va avea aptitudinea și vocația reală a unui factor de influență pentru elevarea și sănătatea socială la nivel național și internațional.

Se naște totuși întrebarea legitimă, conform căreia, *este just și/sau chiar moral un astfel de demers, pentru o societate dată?* Răspunsul poate consta într-o altă întrebare *care dintre normele morale au aptitudinea și capacitatea de a se transforma în norme juridice?* Pentru aceste răspunsuri trebuie parcurse și însușite și celelalte norme cu relevanță pentru demersul nostru științific, și anume cele juridice și cele religioase.

### *Normele juridice*

Vom analiza în cele ce urmează norma juridică (comandamentul juridic), considerată *celula de bază a dreptului* și care se poate defini ca **aceea normă edictată și/sau sancționată de stat, generală, impersonală și obligatorie, menită să determine și să reglementeze ordinea socială printr-o conduită impusă și al cărei scop este îndeplinit și totodată asigurat, în caz de nerespectare, prin forța de coerciție statală**. Facem precizarea că în prezenta definiție cuvântul *sancționat* este folosit în sensul semantic de aprobare, confirmare, adoptare, întărire a legii etc. și nu în sensul de a aplica o anumită sancțiune.

Edificatoare și exhaustive, din perspectiva normei juridice, ni se par susținerile renumitului om de drept, *Hans Kelsen*, conform cărora *norma juridică se caracterizează prin cinci trăsături: imperativitatea, constrângerea, validitatea, ierarhizarea și eficacitatea*. Bunăoară, în timp ce norma juridică este un *imperativ*, prevederile sale fiind subordonate unei condiții, norma morală este un normativ categoric și necondiționat<sup>5</sup>.

Din perspectiva *constrângerii*, norma juridică ni se prezintă ca fiind configurată încă de la început cu această funcționalitate, fapt ce o diferențiază de norma morală prin organizare și specificitate.

A treia condiție a lui Kelsen în ceea ce privește existența normei juridice este *validitatea*, în sensul că aceasta provine din norma superioară, preexistentă, întrucât dreptul este constituit și configurat ca o disciplină sistemică.

A patra condiție derivă chiar din natura sistemică a dreptului, având un caracter ordonat și coerent, bazat pe niveluri juridice, constituite într-o *ierarhie piramidală*. În fapt, se consideră că orice sistem juridic este configurat sub forma unei ierarhii de relații normative.

O ultimă condiție impusă de Kelsen, ca o normă să fie juridică, este *eficacitatea*. Condiția necesară și suficientă a eficacității este completată și de o anumită cerință de eficiență și efectivitate.

În aceeași notă, apreciem ca foarte importantă și de interes, afirmația marelui jurist Georges Ripert care considera că *„nu există nicio diferență de domeniu, natură și scop între*

---

<sup>5</sup> H. Kelsen, *Théorie pure du droit*, 2e éd., trad. Ch. Eisenmann, Dalloz, Paris, 1962.

*regula morală și cea juridică*”. Același autor susținea faptul că norma morală pătrunde în drept, într-un mod facil, cu ajutorul concepțiilor etice ale legiuitorului sau chiar ale unui judecător, iar în cel mai bun caz, patrunează la frontierele dreptului până găsește momentul prielnic de a pătrunde, de obicei atunci când legislația este lacunară și/sau contrară comandamentelor morale<sup>6</sup>.

Din economia afirmațiilor lui Kelsen, prezentate mai sus, se desprinde indubitabil întrebarea retorică, dacă dreptul este întotdeauna moral sau dacă o regulă morală este întotdeauna aplicabilă dreptului, fără a genera inechități datorate raportării la diferite repere morale, care nu pot avea aplicabilitate general valabilă.

În context, putem afirma totodată, că împărtășim opinia renumitului jurist francez François Génay, conform căreia elemente definitorii pentru norma juridică în comparație cu cea morală sunt sancțiunea, ideea de just și imperativul categoric, ce se regăsesc în conținutul normei juridice<sup>7</sup>.

### *Normele religioase*

În ceea ce privește normele religioase, din perspectiva existențială a acestora ca un tot unitar, se poate vorbi de religii, diferențiate conceptual și într-un fel călăuzite de ideea de credință. Avem în vedere și subliniem faptul că nu există o religie ideală și nicicum nu se poate pune semnul egal între religie și credință.

În dicționarul filosofic al lui François-Marie Arouet (Voltaire), din anul 1764, în dorința de a defini cât mai bine religia ideală, arăta că aceasta ar trebui să fie cât mai simplă cu putință; să fie mai mult morală și mai puțin dogmatică și să promoveze numai iubirea de Dumnezeu, dreptatea, toleranța și omenia<sup>8</sup>.

Iată cum, se observă ideea și dezideratul ca norma religioasă trebuie să fie suplă și simplă, astfel încât să emane și să exprime iubirea lui Dumnezeu și existența acestuia în tot și în toate, în toată complexitatea lui. Acesta este, în fapt, dezideratul sublim al oricărui Creator, de a-și vedea complexitatea Creației transpusă în cea mai simplă formă a ei.

Întotdeauna am apreciat legătura dintre cărțile religioase de căpătâi (Biblie, Coran, Tora) și Constituție, în general, pe care am transpus-o în următoarea afirmație *Constituția este Cartea de Căpătâi a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, așa cum Cartea de Căpătâi este Constituția religiilor*<sup>9</sup>.

Revenind la comandamentul juridic și la cel religios putem susține că nu de puține ori acestora li se atribuie denumirea de regulă. În fapt, în prezenta carte, norma, regula, comandamentul, exprimă aceeași valoare când aceasta este atribuită fiecărui domeniu conceptual, după caz, juridic, religios, moral, politic etc.

---

<sup>6</sup> G. Ripert, *La règle morale dans les obligations civiles*, Libr. Générale de Droit & de Jurisprudence, 1925, Paris, p. 35.

<sup>7</sup> F. Geny, *Science et technique en droit privé positif: nouvelle contribution à la critique de la méthode juridique*, Societe du Recueil Sirey, Paris, 1913.

<sup>8</sup> O. Predescu, *Dialogul continuu*, Ed. Neverland, București, 2011, p. 199.

<sup>9</sup> Facem precizarea că prin *Biblie* avem în vedere „Cartea de căpătâi” a oricărei religii.

Din perspectiva similitudinilor și trăsăturilor comune ale normei juridice și ale celei religioase, putem puncta forța obligatorie, deși din punct de vedere al genezei acestei forțe există o diferență substanțială. Bunăoară, când vorbim de norma juridică, constrângerea se realizează prin factori externi, mai precis prin forța de coerciție a statului (pentru subiectele de drept intern) și/sau a statelor, după caz a unor organizații internaționale cu vocație regională sau mondială (pentru subiectele de drept internațional public). În cazul normei religioase, putem vorbi de o auto-constrângere sau de o constrângere bazată pe autosugestie și completată de superstiție.

Totodată, comun pentru regula juridică și pentru cea religioasă ar fi momentul în care omul ia contact cu acestea. Considerăm facil de observat că decalogul ar fi *rugăciunea socială* pe care din fragedă pruncie ne-o însușim prin grija apropiaților noștri.

**În concluzie, omul supus comandamentelor religioase și juridice trebuie să-și însușească o atitudine socială corespunzătoare.** Religiile vor trebui să se confrunte cu realitatea și nu vor putea supraviețui decât într-o compatibilitate perfectă cu știința în general și cu științele vieții în special<sup>10</sup>.

O precizare care se desprinde din integralitatea celor expuse mai sus, pe care ar trebui să o tratăm cu atenția cuvenită și din perspectiva dreptului internațional public, *constă în aceea că anumite norme religioase și morale au fost de-a lungul timpului transformate și consacrate în norme juridice, care în totalitatea lor creează sistemele de drept.*

## Secțiunea 2

### ***Dreptul – origine și factori de configurare***

Existența dreptului ca modalitate de reglementare a relațiilor sociale din punct de vedere juridic este legată de momentul în care individul, dintr-o anumită perspectivă, și societatea, dintr-o alta, au realizat că pot fi titulari de drepturi și obligații. Desigur că în ceea ce privește dimensiunea științifică a dreptului aceasta trebuie analizată având în vedere sistemele juridice naționale, specificul normelor juridice care stau la baza relațiilor sociale, diversitatea ramurilor juridice aflate într-un anumit sistem de drept.

Este interesant de observat că încă din cele mai vechi timpuri, specialiștii din diferite țări au încercat să definească dreptul, însă așa cum a fost unanim acceptat, acest lucru a fost și este destul de dificil de realizat. În trecut, multe din definiții au avut la bază dictioanele în limba latină lansate de juriștii romani, pe care au încercat să le transpună și să le adapteze, încercând o configurare cât mai clară a elementelor cuprinzătoare pentru o definiție cât mai exhaustivă a dreptului.

Dificultatea însă nu privește identificarea elementelor pentru a defini dreptul ci descrierea cât mai exactă a funcțiilor sale sociale și a scopului efectiv. S-a apreciat ca fiind de chintesență că dreptul ordonează acele relații sociale care au o relevanță maximă pentru guvernanți și guvernați.

---

<sup>10</sup> N. Vlădoiu, *Libertăți fundamentale versus comandamente religioase* (articol susținut în cadrul seminarului științific *Religie și Constituție*, publicat în Vol. *Religie și Constituție*, Ed. Hamangiu, București, 2009).

Din această perspectivă, pe de-o parte se realizează interesele generale ale societății iar pe de altă parte cele ale indivizilor, ținându-se cont de poziția consensuală dintre cele două categorii. Din acest punct de vedere, dreptul este prezentat ca un ansamblu de norme juridice existente într-o societate dată, norme juridice indispensabile pentru viața socială (dreptul obiectiv).

Desigur că se poate avea în vedere și o altă accepțiune a dreptului care rezidă din posibilitatea recunoscută unei persoane juridice sau unei persoane fizice, prin lege, de a da, a face sau a nu face ceva sau de a pretinde altuia să dea, să facă sau să nu facă ceva, precum și posibilitatea anumitor autorități publice de a sancționa încălcările sau nerespectarea legii de către orice persoană fizică sau juridică (dreptul subiectiv).

*Ab initio* dreptul a fost înțeles ca având o funcție socială coordonatoare din punct de vedere al relațiilor sociale existente în cadrul unei societăți. Acest lucru s-a materializat prin drepturi și obligații deopotrivă derivate din acțiuni ale indivizilor sau ale autorităților publice.

Ca o concluzie, putem arăta că acțiunea oamenilor și faptul social au precedat apariției dreptului, ideii de dreptate, ideii de ordine etc. Totodată, putem afirma că normele juridice s-au născut din interesul colectivității de a pune o anumită ordine într-o societate dată, acestea fiind un rezultat benefic din perspectiva socială, rod al unor expertize de soluționare repetată a unor conflicte. Acest fapt este valabil și pentru raportul relațional societatea internațională – drept internațional public.

Soluționarea conflictelor generate într-o societate dată și rezultatul benefic al acestui exercițiu pentru colectivitate a reclamat ulterior ideea de ordine.

Așa cum bine a precizat profesorul român de drept internațional penal, Vintilă Dongoroz, ordinea presupune deci – o sumă, un ansamblu, un complex de reguli care să conțină în ele atât prescripțiuni privind conduite (precepte), cât și măsuri privind represiunea socială (sanțiuni)<sup>11</sup>.

Atunci când analizăm o societate dată din perspectiva sistemului de drept, trebuie să ne raportăm la dimensiunile materială, socio-politică și chiar spirituală, deoarece acestea se materializează și influențează procesul de legiferare, fiind considerate adevărați factori de configurare<sup>12</sup>.

Profesorul român de teoria generală a dreptului, Nicolae Popa<sup>13</sup>, grupează factorii de configurare a dreptului în trei mari categorii și anume cadrul natural; cadrul social-politic și factorul uman.

Distinsul profesor afirma că eficiența acțiunii dreptului este legată de funcționarea unor mecanisme psihosociale complexe, căruia legiuitorul le dă satisfacție, prefigurând prin normele de drept, variante de comportament considerate utile atât din punct de vedere al colectivității cât și din punct de vedere individual<sup>14</sup>.

---

<sup>11</sup> V. Dongoroz, *Drept Penal*, Ed. SOCEC & Co., București, 1939, p. 139.

<sup>12</sup> A se vedea și C. Ionescu, *Principiile fundamentale ale Dreptului (aspecte istorice)*, în *Studii și cercetări juridice* nr. 3/1988.

<sup>13</sup> N. Popa, *Teoria Generală a Dreptului*, Ed. Actami, București, 1996, pp. 44-46.

<sup>14</sup> *Ibidem*, p. 70.

## §.1. Definiții și rolul dreptului

În literatura juridică de specialitate au fost oferite mai multe definiții dintre care o să redăm câteva, astfel cititorul să înțeleagă din perspectiva mai multor opinii și viziuni, ceea ce se înțelege prin drept.

Marele profesor român Vintilă Dongoroz arăta că „dreptul nu este decât un ansamblu (un sistem) de reguli de conduită impuse de puterea publică, menite să asigure ordinea în societate”<sup>15</sup>.

Într-o altă opinie, autorul român Eugeniu Speranția arăta că „dreptul este un sistem de norme de acțiune socială, rațional armonizate și impuse de societate”<sup>16</sup>. Același autor arăta că „dreptul poate fi definit ca un sistem deductiv de norme sociale destinate, ca printr-un maximum de justiție realizabilă, să asigure un maxim de socialitate într-un grup social determinat”<sup>17</sup>.

Mai recent, profesorul român Nicolae Popa considera dreptul ca ansamblul regulilor asigurate și garantate de către stat, care au ca scop organizarea și disciplinarea comportamentului uman în principalele relații din societate, într-un climat specific manifestării coexistenței libertăților, apărării drepturilor esențiale ale omului și justiției sociale<sup>18</sup>.

O altă definiție interesantă a dreptului constă în aceea că „edictarea dreptului are la bază voința generală a unei colectivități de reglementare normativă a relațiilor sociale, norma juridică fiind expresia concretă a acestei voințe. Respectarea normei este asigurată la nevoie prin forța de constrângere a statului. Așadar, conceptul de drept presupune ideea de constrângere dar și împuternicirea de a constrânge”<sup>19</sup>.

După cum poate fi dedus din definițiile de mai sus, câteva elemente sunt comune și dreptul nu ar putea fi definit în afara existenței acestora.

Profesorul emerit al Facultății de Drept din București Ioan Muraru susținea că „dreptul a apărut odată cu statul, având ca geneză aceleași cauze, de aceea pot fi și explicate mult mai bine împreună”. Mai spunea că „statul și dreptul sunt strâns legate, se sprijină și condiționează reciproc”<sup>20</sup>. Am putea adăuga că esența acestei definiții este valabilă și pentru relația Societate internațională – drept internațional public.

Ne raliem întru-totul celor mai sus menționate și arătăm că, în opinia noastră, **dreptul este acel sistem cu o geometrie variabilă, constituit din totalitatea normelor edictate și/sau sancționate de stat, care au ca scop organizarea și disciplinarea conduitei umane în relațiile sociale, și a căror nerespectare și încălcare duce la nevoia de restabilire și conformare prin forța de coerciție statală.**

În ceea ce privește rolul dreptului, acesta derivă din nevoia de ordonare și disciplinare a relațiilor dintre oameni, care este rodul normelor juridice ce impun indivizilor modele

---

<sup>15</sup> A se vedea V. Dongoroz, *op. cit.* p. 8.

<sup>16</sup> E. Speranția, *Principiile fundamentale de filosofie juridică*, Institutul de arte grafice „Ardealul”, Cluj, 1936, p. 8.

<sup>17</sup> *Idem*, *Introducere în filosofia dreptului*, Ed. Tipografia Cartea românească, Cluj, 1946, p. 373.

<sup>18</sup> N. Popa, *op. cit.*, p. 97.

<sup>19</sup> I. Kant, *Scrisori moral-politice*, traducere de Rodica Croitoru, Ed. Științifică, București, 1991, p. 90; A se vedea și lucrarea „*Metafizica moravurilor*” a aceluiași autor.

<sup>20</sup> A se vedea I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *op. cit.*, p. 4.

comportamentale. Mai precis, rolul dreptului constă în aptitudinea și capacitatea legiuitorului de a configura reguli de conduită general obligatorii atât pentru indivizi, priviți separat sau în grup, cât și pentru organismele care exercită autoritatea publică suverană, cu respectarea anumitor principii și criterii.

Profesorul român de drept Paul Negulescu, arăta că dreptul este totalitatea normelor prin care se delimitează interesele fiecăruia și ale tuturor, sub amenințare de constrângere, pentru care să facă posibilă viața socială<sup>21</sup>.

După cum se poate observa, dreptul nu poate să fie redus la funcția primară de configurare și ordonare a relațiilor sociale potrivit unui model de conduită, dezirabil unei colectivități determinate.

Dreptul are ca rol intervenția în reglementarea circuitului civil, în procesul producției, repartiției și schimbului de produse al serviciilor etc<sup>22</sup>.

Foarte interesant este de menționat rolul dreptului ca o garanție a cetățenilor împotriva abuzurilor guvernanților, și totodată, stabilirea rolului acestuia ca factor determinant al progresului<sup>23</sup>.

### Secțiunea 3

#### ***Precizări privind dreptul natural și dreptul pozitiv***

Nu vom insista cu foarte multe amănunte din perspectiva acestei clasificări, însă este bine de menționat faptul că distincția își găsește importanța în geneza normelor juridice. Bunăoară, dreptul natural are în vedere concepția filozofică conform căreia anumite norme își au rădăcinile în divinitate sau în natură și pe cale de consecință, omul nu poate să le aducă vreo atingere sau să le metamorfozeze. Conform unei opinii, dreptul natural are caracter universal și este imuabil, el având capacitatea de a fi transmis de la o etapă la alta a dezvoltării statului<sup>24</sup>.

Despre dreptul natural se spunea că nu este nici legea, nici idealul legii; El este regula supremă a legislației, iar dacă legiuitorul nu va ține cont de acest fapt, va emite legi nedrepte sau rele<sup>25</sup>.

În ceea ce privește dreptul pozitiv, acesta este definit ca totalitatea normelor juridice, în vigoare la un anumit moment dat, într-un sistem de drept relevant.

### Secțiunea 4

#### ***Precizări privind dreptul public și dreptul privat***

O altă clasificare realizată încă din perioada dreptului roman, este cea privind dreptul public și dreptul privat.

---

<sup>21</sup> P. Negulescu, G. Alexianu, *Tratat de Drept Public*, Vol. I, Casa Școalelor, București, 1942, pp. 3-4.

<sup>22</sup> A se vedea N. Popa, *op. cit.* p. 62.

<sup>23</sup> A se vedea C. Ionescu, *op. cit.* p. 21.

<sup>24</sup> A se vedea C. Cadoux, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Cujas, Paris, 1973, pp. 21-23.

<sup>25</sup> A se vedea M. Planiol, *Traité Élémentaire de droit civil français*, Paris, 1925, vol. I, p. 3 (definiție citată de P. Negulescu, G. Alexianu, *op. cit.*, p. 8).

Despre dreptul public s-a materializat ideea conform căreia acesta guvernează interesul general. Raporturile juridice de drept public au ca dominantă voința statului și a colectivităților publice. De fapt, dreptul public este alcătuit din normele juridice care privesc statul, colectivitățile publice și totodată raporturile lor cu persoane particulare. Facem precizarea că aceste raporturi trebuie să reprezinte prerogativele subiectelor de drept public.

Dreptul privat este cel guvernat de normele juridice aplicabile persoanelor fizice sau persoanelor juridice de drept privat, și bineînțeles, raporturilor dintre acestea. Nu este dezirabil a se face o separație rigidă între cele două mari părți ale dreptului deoarece ele sunt părți ale aceluiași sistem de drept, având multe trăsături comune, izvoare comune și, așa cum vom observa, chiar existența raporturilor cu dublă natură juridică.

Potrivit obiectului de reglementare, dreptul public este format din dreptul constituțional, drept penal, drept administrativ, drept financiar și drept internațional public.

În ceea ce privește dreptul privat, avem ca principale ramuri: dreptul civil, dreptul muncii, drept procesual civil, drept procesual privat etc.

După cum s-a putut observa, ceea ce diferențiază cele două categorii de drepturi este chiar natura intereselor ocrotite de acestea și scopul urmărit de cele două categorii.

## Secțiunea 5

### ***Precizări privind dreptul obiectiv și dreptul subiectiv***

Așa cum am mai menționat, categoria drept cunoaște două accepțiuni, și anume: **dreptul obiectiv și dreptul subiectiv**.

În ceea ce privește dreptul obiectiv, acesta își poate regăsi definiția în sintagma *Ius est ars boni et aequi*, sintagma pe care romanii o foloseau când voiau să spună despre **drept că este arta binelui și a echității**.

Din acest punct de vedere, dreptul este prezentat ca un ansamblu de norme juridice existente într-o societate dată, norme juridice indispensabile pentru viața socială. Mai precis, dreptul obiectiv reprezintă ansamblul integral al regulilor de conduită edictate și/sau sancționate de stat, reguli ce exprimă voința suverană a poporului și a căror nerespectare și încălcare se restabilește prin forța de coerciție statală.

Din perspectiva dreptului subiectiv arătăm că această accepțiune rezidă din posibilitatea recunoscută unei persoane fizice sau juridice, prin lege, de a da, a face sau a nu face ceva sau de a pretinde altuia să dea, să facă sau să nu facă ceva, precum și posibilitatea anumitor autorități publice de a sancționa încălcările sau nerespectarea legii de către orice persoană fizică sau juridică. *Ab initio*, dreptul a fost înțeles ca având o funcție socială coordonatoare din punct de vedere al relațiilor sociale existente în cadrul unei societăți. Acest lucru s-a materializat prin drepturi și obligații deopotrivă derivate din acțiuni ale indivizilor sau ale autorităților publice.